

सुधारित पीक विमा योजना आणि पुनर्रचित हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजनेंतर्गत गठीत करण्यात आलेल्या “जिल्हास्तरीय आढावा समिती” व “जिल्हास्तरीय तक्रार निवारण समिती” या समित्यांचे एकत्रीकरण करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : प्रपिवियो-२०२५/प्र.क्र.३७२/११-आ,

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक : २३ डिसेंबर, २०२५

वाचा:-

- १) कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र-फवियो.२०२४/प्र.क्र.८१/१०-आ, दि.१२.०६.२०२४
- २) कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र-प्रपीवियो.२०२५/प्र.क्र.६६/११-आ, दि.२४.०६.२०२५
- ३) महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्र-कार्याशा .२०२५/प्र.क्र.०६/म-८ , दि.०९.०४.२०२५
- ४) विभागीय आयुक्त, छत्रपती संभाजीनगर तथा अध्यक्ष समिती क्र.१ यांचे पत्र जा.क्र. २०२५/मशाका १/ र. व का. /समिती सुसुत्रिकरण/प्रक्र/कावि-२७९, दि.०९.०७.२०२५

प्रस्तावना :-

राज्य शासनाच्या धोरणात्मक योजनांमध्ये प्रत्यक्ष अनुभव व प्रतिक्रिया समाविष्ट करून कार्यक्षम, परिणामकारक आणि लोकाभिमूख प्रशासन निर्माण करण्याच्या दृष्टीने, महसूल व वन विभागाच्या संदर्भ क्र.३ येथील शासन निर्णयान्वये महसूली विभाग स्तरावरील प्रत्येक विभागीय आयुक्तांच्या अध्यक्षतेखाली विषयवार ६ अभ्यास समित्या स्थापन करण्यात आल्या आहेत. त्यापैकी विभागीय आयुक्त कार्यालय, छत्रपती संभाजीनगर यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन करण्यात आलेल्या समितीकडे महसूल प्रशासनाच्या अध्यक्षतेखालील गठीत विविध समित्यांचा आढावा घेऊन सुसुत्रिकरण करण्याबाबतचा विषय सोपविण्यात आला होता. विभागीय आयुक्त, छत्रपती संभाजीनगर यांच्या संदर्भ क्र.४ च्या पत्राव्दारे कृषि विभागाच्या अधिपत्याखालील सूसुत्रीकरण करावयाच्या समित्यांबाबत शिफारशी करण्यात आल्या आहेत.

शासन निर्णय दि. १२ जून, २०२४ व शासन निर्णय दि.२६ जून २०२३ पुनर्रचित हवामानावर आधारित फळपिक विमा योजनामधील जिल्हास्तरीय आढावा समिती व तक्रार निवारण समिती आणि प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेतील जिल्हास्तरीय आढावा समिती, तक्रार निवारण समिती व सुकाणू समिती एकत्रित करण्यात याव्यात, कारण दोन्ही योजनांच्या समितीचे कार्य व सदस्य समान आहेत. वरील नमूद दोन शासन निर्णयातील ५ समित्या एकत्रित करून जिल्हास्तरीय प्रधानमंत्री पीकविमा व फळपीक विमा योजना आढावा समिती असे करावे. सदरील समिती पुनर्गठीत करून एकच समिती ठेवणे योग्य होईल, अशी शिफारस सदर समितीने केली आहे.

शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग, दि.२४.०६.२०२५ अन्वये सुधारित प्रधानमंत्री पीक विमा योजना खरीप हंगाम, २०२५ व रब्बी हंगाम २०२५-२६ साठी राबविण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. सदर योजनेतर्गत जिल्हा स्तरावर जिल्हास्तरीय आढावा समिती, जिल्हास्तरीय सुकाणू समिती आणि जिल्हास्तरीय तक्रार निवारण समिती अशा तीन समित्या गठीत करण्यात आल्या आहेत. पुनर्रचित हवामानावर आधारित फळपीक विमा योजनेतर्गत जिल्हास्तरीय सुकाणू समिती अस्तित्वात नाही. प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेतर्गत गठीत करण्यात आलेल्या जिल्हास्तरीय सुकाणू समितीची रचना व कार्य ही जिल्हास्तरीय तक्रार निवारण समिती व जिल्हास्तरीय आढावा समितीपेक्षा भिन्न आहेत.

शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग, दि.१२.०६.२०२४ अन्वये प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेतर्गत पुनर्रचित हवामानावर आधारित फळपीक विमा योजना सन २०२४-२५ व सन २०२५-२६ या दोन वर्षांमध्ये मृग व आंबिया बहाराकरिता अधिसूचित फळपीकांना लागू करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. सदर योजनेतर्गत जिल्हास्तरीय आढावा समिती आणि जिल्हास्तरीय तक्रार निवारण समिती अशा दोन समित्या गठीत करण्यात आल्या आहेत.

सुधारित प्रधानमंत्री पीक विमा योजना खरीप हंगाम, २०२५ ते रब्बी हंगाम, २०२५-२६ करिता गठीत करण्यात आलेल्या “जिल्हास्तरीय आढावा समिती” व “जिल्हास्तरीय तक्रार निवारण समिती” या दोन समित्यांचे संबंधित जिल्हाधिकारी हे अध्यक्ष असले तरी, दोन्ही समित्यांमधील काही सदस्य व सदस्य सचिव हे वेगवेगळे आहेत. विभागीय आयुक्त, छत्रपती संभाजीनगर यांच्या शिफारशीनुसार प्रधानमंत्री पीक विमा योजना आणि पुनर्रचित हवामानावर आधारित फळपिक विमा योजना या दोन योजनांपैकी, प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेतर्गत सध्या कार्यरत असलेली जिल्हास्तरीय सुकाणू समिती वगळता, वर नमूद केलेल्या इतर चार समित्यांचे एकत्रीकरण करून, संबंधित जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली “प्रधानमंत्री पीक विमा योजना व फळ पीक विमा योजना जिल्हास्तरीय आढावा तथा तक्रार निवारण समिती” या नावाने एकच समिती गठीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

सुधारित प्रधानमंत्री पीक विमा योजना खरीप हंगाम, २०२५ ते रब्बी हंगाम, २०२५-२६ करिता संदर्भ क्र.१ च्या शासन निर्णयाव्दारे गठीत करण्यात आलेली “जिल्हास्तरीय आढावा समिती” व “जिल्हास्तरीय तक्रार निवारण समिती” आणि प्रधानमंत्री पीक विमा योजने अंतर्गत पुनर्रचित हवामानावर आधारित फळपिक विमा योजनेकरिता गठीत करण्यात आलेल्या “जिल्हास्तरीय आढावा समिती” व “जिल्हास्तरीय तक्रार निवारण समिती” या चारही समित्यांचे एकत्रीकरण करून, सदर दोन्ही योजनांसाठी जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली पुढीलप्रमाणे एकच समिती कार्यान्वित ठेवण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे :-

प्रधानमंत्री पीक विमा योजना व फळ पीक विमा योजना जिल्हास्तरीय आढावा तथा तक्रार निवारण
समिती

१) जिल्हाधिकारी	:	अध्यक्ष
२) सरव्यवस्थापक, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक	:	सदस्य
३) व्यवस्थापक, अग्रणी बँक	:	सदस्य
४) कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद	:	सदस्य
५) विमा कंपनीचे प्रतिनिधी	:	सदस्य
६) जिल्हा उप व्यवस्थापक, नाबार्ड	:	सदस्य
७) निमंत्रित तज्ज्ञ (कृषि विद्यापीठ शास्त्रज्ञ/संशोधन संस्था प्रतिनिधी) :	:	सदस्य
८) शेतकरी प्रतिनिधी (जास्तीत जास्त ३)	:	सदस्य
९) जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी	:	सदस्य सचिव

२. वरील समितीचे कार्य हे वाचा क्र. १ व २ येथील शासन निर्णयांमध्ये नमूद केल्याप्रमाणे राहील.
३. प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेतर्गत गठीत करण्यात आलेल्या जिल्हास्तरीय सुकाणू समितीची रचना व कार्य ही, जिल्हास्तरीय तक्रार निवारण समिती व जिल्हास्तरीय आढावा समितीपेक्षा भिन्न असल्याने, सदर समिती कायम ठेवण्यात येत आहे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाचे www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५१२२३१२३४००९००१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीत साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्रतिभा पाटील)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव
२. मा.उपमुख्यमंत्री (नगरविकास व गृहनिर्माण) यांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव
३. मा.उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे सचिव
४. मा. मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
५. मा. राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
६. मा. विधिमंडळ सदस्य (सर्व)

७. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई
८. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. अपर मुख्य सचिव (महसूल) महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. अपर मुख्य सचिव, कृषि विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२. प्रधान सचिव (सहकार), सहकार, पणन व वस्त्रोदयोग विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. महालेखापाल, महाराष्ट्र, १/२, (लेखापरीक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/नागपूर
१४. विभागीय महसूल आयुक्त (सर्व)
१५. आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१६. जिल्हाधिकारी (सर्व)
१७. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१८. सचिव, कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय, कृषि व सहकार विभाग, कृषिभवन, नवी दिल्ली
१९. सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२०. उपसचिव (११-ओ), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२१. अध्यक्ष व कार्यकारी संचालक, भारतीय कृषि विमा कंपनी, अंबादिप बिलिंग, कॉनॉट प्लेस, नवी दिल्ली
२२. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क विभाग, मंत्रालय, मुंबई (प्रसिद्धीकरिता)
२३. कृषि संचालक, (कृषि प्रक्रिया व नियोजन), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२४. अतिरिक्त निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२५. विमा संचालक, म्हाडा बिल्डींग, पहीला मजला, बांद्रा (पूर्व), मुंबई
२६. विभागीय कृषि सह संचालक (सर्व)
२७. मुख्य सांख्यिक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२८. जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी (सर्व)
२९. विभागीय सांख्यिक, व्वारा- विभागीय कृषि सह संचालक कार्यालय (सर्व)
३०. विभागीय व्यवस्थापक, भारतीय कृषि विमा कंपनी लि., मुंबई
३१. विभागीय व्यवस्थापक, आयसीआयसीआय लॉबार्ड जनरल इंशुरन्स कं.लि., मुंबई
३२. सरव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक मर्यादित, ९ नगिनदास स्ट्रीट, मुंबई
३३. मुख्य अधिकारी, सेन्ट्रल फायनान्स एजन्सी, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक मर्यादित, मुंबई
३४. सहायक महाप्रबंधक, रुरल प्लॅनिंग अँड क्रेडिट डीपार्टमेंट, रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, फोर्ट, मुंबई
३५. व्यवस्थापक, रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, रिजनल ऑफीस, डॉ.अँनी बेझंट रोड, वरळी, मुंबई
३६. सरव्यवस्थापक, नाबार्ड, पुनमचेंबर्स, शिवसागर इस्टेट, डॉ.अँनी बेझंट रोड, वरळी, मुंबई
३७. उप सरव्यवस्थापक, नाबार्ड, ५४ वेलस्ली रोड, शिवाजीनगर, पुणे
३८. उपसरव्यवस्थापक, एस.एल.बी.सी., बँक ऑफ महाराष्ट्र, १५०१, शिवाजीनगर, पुणे

३९. व्यवस्थापक, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक, (सर्व)
४०. क्रेडिट स्पेशलिस्ट, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४१. ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधान मंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई
४२. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
४३. अधिदान व लेखाधिकारी, लेखा व कोषागारे संचालनालय, मंबई
४४. सर्व मान्यताप्राप्त राजकीय पक्षांची कार्यालये
४५. निवडनस्ती, ११-ओ